

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษาในครั้งนี้จะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ
ตามระเบียบวิธีการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านในอำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 115 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 ราย จำนวนทั้งสิ้น 115 ราย โดยทำการเก็บ
ข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยไม่สุ่มตัวอย่าง และคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 10
ราย ซึ่งเป็นตัวแทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีผลงานโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้านมาสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัญหาในการปฏิบัติงาน
แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและบทบาทที่พึงประสงค์ในการดำเนินงาน

ตารางที่ 3.1 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) รายตำบล

ลำดับที่	ตำบล	จำนวน อกม. (คน)
1	ท่าไร่	6
2	บางจาก	11
3	มะม่วงสองต้น	6
4	ไชยมนตรี	5
5	โพธิ์เสด็จ	9
6	กำแพงเซา	9
7	นาเคียน	9
8	ท่าจีว	8
9	นาทราย	6
10	ท่าซัก	9

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับที่	ตำบล	จำนวน อคม. (คน)
11	ปากนคร	6
12	ปากพูน	12
13	ท่าเรือ	19
	รวม	115

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สภาพทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การประกอบอาชีพ รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานด้านการเกษตร การถือครองที่ดิน สภาพทางด้านสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การดำรงตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การรับทราบข้อมูลทางการเกษตร การเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร การกำหนดระดับ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80\end{aligned}$$

3.1 ระดับความจำเป็นและระดับของการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดช่วงคะแนนในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน		การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 1.81 – 2.60	น้อย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 4.21 – 5.00	มากที่สุด

3.2 ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดช่วงคะแนนในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน		การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 1.81 – 2.60	น้อย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 4.21 – 5.00	มากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตามระดับของปัญหา มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และนำมาเทียบค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน		การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 1.81 – 2.60	น้อย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 4.21 – 5.00	มากที่สุด

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับสัมภาษณ์ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท (2) แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (3) แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร (4) แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น (5) สภาพทั่วไปของอำเภอเมือง และ (6) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ นำผลจากการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 1 มากำหนดในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามได้องค์ประกอบของตัวแปร ดังนี้

1) ด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

(1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่

(2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การประกอบอาชีพ รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานด้านการเกษตร การถือครองที่ดิน

(3) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การรับทราบข้อมูลทางการเกษตร การเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

- 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตร ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 3) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตร
- 4) ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.2.3 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข

2.2.4 ทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ (pretest) กับกลุ่มอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรในการวิจัยจำนวน 20 ราย จากนั้นนำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หาค่าความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับการรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคล การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความจำเป็นของบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การปฏิบัติงานจริงของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และปัญหา/อุปสรรค ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาเท่ากับ 0.750, 0.720, 0.722, 0.877, 0.837 และ 0.954 ซึ่งค่าความน่าเชื่อถือของเครื่องมือมีค่าความน่าเชื่อถือ จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

3.1 การสัมภาษณ์ประชากร ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 115 ราย โดยมีขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล ไว้ดังนี้

3.1.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 115 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) **ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์** ผู้วิจัยเตรียมการก่อนเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ในเรื่องต่อไปนี้

- (1) ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน
- (2) ผู้วิจัยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์ เช่นดินสอปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก แบบสัมภาษณ์ ฯ
- (3) ผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบประจำตำบล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการนัดหมายอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่จะให้สัมภาษณ์

2) **ขั้นการสัมภาษณ์** ดำเนินการสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน 115 ราย โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ คือ

(1) แนะนำตัวผู้ให้สัมภาษณ์ แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจกันเองกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

(2) ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

(3) เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน 115 ราย

3) **บันทึกผลการสัมภาษณ์** ในขณะที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านได้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้บันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน

4) **ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์** มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ผู้วิจัยได้ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

(2) หลังจากเสร็จการสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน 115 ราย แล้ว ผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบประจำตำบลและผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

3.2 การจัดสนทนากลุ่ม โดยคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน จำนวน 10 คน เป็นตัวแทนอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีผลงานโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัญหาในการปฏิบัติงาน แนวทางและบทบาทที่พึงประสงค์ในการดำเนินงาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสัมภาษณ์ครบตามจำนวนที่กำหนดตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตร ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตร วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

